

RADA FUNDACJI

Halina Bortnowska-Dąbrowska   Marek Antoni Nowicki
Jerzy Ciemlniewski   Teresa Romer
Janusz Grzelak   Mirosław Wyrzykowski
Michał Nawrocki

ZARZĄD FUNDACJI

Prezes: Danuta Przywara
Wiceprezes: Maciej Nowicki
Sekretarz: Piotr Kładoczny
Skarbnik: Lenur Kerymov
Członek Zarządu: Dominika Bychawska-Siniarska

Warszawa, dnia   czerwca 2018 r.

61/2018/PIP/JG

Szanowny Pan

płk Robert Kogut

Dyrektor Zakładu Karnego w Rzeszowie

ul. Załęska 76

35-322 Rzeszów

I.   Wstęp

Z artykułu prasowego „Rozbieranie do naga przed oddziałowymi, monitorowana cela, brak dostępu do dentysty. Czy b. Prezesa krakowskiego sądu celowo ponizano w areszcie?” zamieszczonego na portalu OKO.press w dniu 10 maja 2018 r.¹ Helsińska Fundacja Praw Człowieka dowiedziała się o możliwości wystąpienia poważnych naruszeń praw Pana Krzysztofa S., byłego Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie, osadzonego w Zakładzie Karnym w Rzeszowie (dalej: „Zakład”) w okresie od października 2017 r. do lutego 2018 r.

II.   Stan faktyczny

Jak wynika z treści wskazanego wyżej artykułu, Pan Krzysztof S. podejrzany jest o przyjęcie nie mniej, niż 376,3 tys. zł korzyści jako zapłatę za sporządzenie fikcyjnych opracowań, udział w zorganizowanej grupie przestępczej oraz o niedopełnienie obowiązków Prezesa umożliwiające pozostałym podejrzanym w sprawie przywłaszczenie co najmniej 21 mln zł na szkodę Sądu Apelacyjnego w Krakowie.

Po uchyleniu przez Sąd Najwyższy immunitetu pana Krzysztofa S., zastosowano wobec niego tymczasowe aresztowanie. Śledztwo przeniesiono następnie do

¹ <https://oko.press/rozbieranie-do-naga-przed-oddzialowymi-jednoosobowa-monitorowana-cela-brak-dostepu-do-dentysty-czy-bylego-prezesa-krakowskiego-sadu-celowo-ponizano-w-areszcie/>.

Prokuratury Regionalnej w Rzeszowie, w wyniku czego podejrzany został osadzony w Zakładzie Karnym w Rzeszowie.

Zgodnie z treścią przytoczonego artykułu, panu Krzysztofowi S. przydzielono jednoosobową, monitorowaną celę w obrębie oddziału dla „niebezpiecznych“. Dnia 10 października 2017 r. po odbytym spacerze miał on zostać poddany kontroli osobistej, w trakcie której kazano mu rozebrać się do naga, przykucnąć i unosić ręce do góry. Funkcjonariusz podczas wydawania podejrzanemu wymienionych poleceń podkreślał, że Pan Krzysztof S. jest jedynym osadzonym, wobec którego stosuje się codzienną kontrolę osobistą, a także, że tego rodzaju czynności nie są wykonywane nawet względem najbardziej niebezpiecznych przestępców. W związku z powyższym podejrzany czuł się poniżany, odczuwając tę sytuację jako próbę wymuszenia na nim przyznania się do winy.

Według artykułu funkcjonariusze Zakładu przeglądali również książki i dokumenty Pana Krzysztofa S., a także notatki, które sporządzał w związku ze zbliżającą się rozprawą. Kontrolę tę tłumaczono wykonywaniem zarządzenia sądu. Tymczasem jednak, jak wskazują dziennikarze, żadnego zarządzenia w tej kwestii sąd nie wydał.

Podejrzany skarżył się także na fakt niewydania mu z zakładowego magazynu garnituru przed rozprawą, przez co zmuszony był stawić się przed sądem w jeansach, podkoszulku i kurtce – stroju nielicującym z powagą pełnionego przez niego wcześniej urzędu.

Kontrole osobiste prowadzone wobec pana Krzysztofa S. tłumaczono obawą o popełnienie przez niego samobójstwa. W świetle wydanej opinii medycznej przypuszczenia te należy uznać jednak za zupełnie nieuzasadnione. Lekarz nie stwierdził bowiem u podejrzanego załamania nerwowego, a jedynymi lekami, jakie pan Krzysztof S. przyjmował podczas pobytu w areszcie były leki na nadciśnienie.

III. Stan prawny

Helsińska Fundacja Praw Człowieka jest organizacją pozarządową, której statutowym celem jest ochrona praw człowieka. Należy podkreślić, że poniżające traktowanie osoby osadzonej może stanowić naruszenie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (dalej: „EKPCz”, „Konwencja”). W kontekście niniejszej sprawy pragniemy poczynić kilka systemowych uwag na temat gwarancji wynikających z art. 3 Konwencji

oraz art. 30 oraz art. 40 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (dalej: „Konstytucja RP”) statuujących zakaz tortur oraz niehumanitarnego i poniżającego traktowania.

W orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: „Trybunał”), a także w literaturze przedmiotu wskazuje się, że z art. 3 Konwencji wynika zakaz nakładania niehumanitarnych kar przez prawo, a także stosowania wszelkich form faktycznego niehumanitarnego lub poniżającego traktowania.² Rzeczony przepis z art. 3 ma charakter fundamentalny i należy dobitnie podkreślić, że w świetle Konwencji nie występują okoliczności usprawiedliwiające stosowanie tortur, bądź niehumanitarnego i poniżającego traktowania.

Trybunał wielokrotnie wskazywał, że rewizja osobista powiązana z obowiązkiem zdjęcia ubrania i szczegółowym zbadaniem ciała osadzonego może być dokonywana wyłącznie w sytuacji uzasadnionej szczególnymi względami bezpieczeństwa i służyć jedynie zapobieganiu czynom przestępnym³. Z orzecznictwa Trybunału wynika także obowiązek dokonywania rewizji osobistej osadzonego z poszanowaniem jego godności⁴, w sposób nieupokarzający⁵, a także z zapewnieniem obecności strażnika innej płci⁶. Zestawiając powyższe z doniesieniami medialnymi dotyczącymi p. Krzysztofa S., należy uznać, że podczas rewizji stosowanych wobec niego żadne ze wskazanych wymagań Trybunału nie zostało spełnione.

Europejski Trybunał Praw Człowieka w swoich wyrokach odnosił się także do kwestii różnicowania reżimów odbywanej kary, uznając że ewentualne dolegliwości związane z nadaniem wyższego reżimu powinny być proporcjonalne do popełnionego, w przedmiotowej sprawie – zarzucanego, czynu oraz zachowania osadzonego. Surowe rygory bezpieczeństwa i izolacji mogą być, zdaniem Trybunału, stosowane wyłącznie względem osób stanowiących szczególne niebezpieczeństwo, takich jak członkowie mafii⁷ czy terroryści⁸. Zgodnie z orzecznictwem, za każdym razem przy wprowadzeniu

---

² L. Garlicki (red.), *Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Komentarz do artykułów 1-18*, Tom. 1, Warszawa 2010, s. 97.

³ Patrz: wyroki w sprawach: McFeeley p. Wielkiej Brytanii (<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-74412>); Van der Ven p. Holandii (<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60915>) oraz Frérot p. Francji (<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-81008>).

⁴ Patrz: wyrok w sprawie Valašinas p. Litwie (<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-59608>).

⁵ Patrz: wyrok w sprawie Iwańczuk p. Polsce (<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-59884>).

⁶ Patrz: wyrok w sprawie Wieser p. Austrii (<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-79570>).

⁷ Patrz: wyrok w sprawie Messina p. Włochom (<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57810>).

⁸ Patrz: wyrok w sprawie wyrok w sprawie Öcalan i Ramirez Sanchez p. Francji (<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-76169>).

wyższego reżimu odbywanej kary powinno się brać również pod uwagę konieczność jego zastosowania.

Warto w tym miejscu przytoczyć treść wyroku ETPCz w sprawie *Kudła p. Polsce*⁹, w którym Trybunał stwierdził, że art. 3 Konwencji „wymaga od państwa zapewnienia, aby osoba aresztowana przebywała w warunkach połączalnych z szacunkiem dla jej godności ludzkiej, aby sposób i metody wykonywania pozbawienia wolności nie poddawały tej osoby niedoli lub ciężarom, których intensywność przekracza nieunikniony poziom cierpienia, inherentnie przynależny uwięzieniu.“

W kontekście przytoczonej przez Trybunał zasady godności ludzkiej, należy przywołać także art. 30 Konstytucji RP stanowiący, iż „przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych.“ Także w jej kontekście rozpatrywany może być art. 40 Konstytucji RP mówiący, że nikt „nie może być poddany torturom ani okrutnemu, nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu i karaniu“. Przepis ten dotyczy w szczególności organów państwa i funkcjonariuszy publicznych, a takimi funkcjonariuszami są właśnie pracownicy Służby Więziennej.

IV. Wnioski

W związku z powyższym, należy wyraźnie podkreślić, że środki kontroli osobistej, które według doniesień medialnych, były stosowane wobec Pana Krzysztofa S. mogły naruszać art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, art. 40 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz sformułowaną w art. 30 Konstytucji RP zasadę godności ludzkiej. Patrząc na omawianą sprawę przez pryzmat dotychczasowych orzeczeń wydanych przez Trybunał, trzeba stwierdzić, iż w istniejących okolicznościach, w których podejrzanemu zarzuca się popełnienie przestępstw o charakterze gospodarczym i finansowym, nie zagrażał on bezpośrednio zdrowiu i życiu innych osób, a zatem nie istniały przesłanki do dokonywania wobec podejrzanego codziennej rewizji osobistej, ani osadzenia go w jednoosobowej celi wyposażonej w monitoring.

Helsińska Fundacja Praw Człowieka poleca uwadze Pana Dyrektora przytoczone wyżej rozważania Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Sprawa poniżającego

---

⁹ Patrz: wyrok w sprawie *Kudła p. Polsce* (<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-99268>).

traktowania pana Krzysztofa S. powinna zostać szczegółowo wyjaśniona i rozpatrzona pod kątem przytoczonych wyżej standardów wyznaczonych przez krajowe i międzynarodowe prawo. W przeciwnym wypadku Rzeczpospolita Polska może zostać narażona na zarzut naruszenia Konwencji.

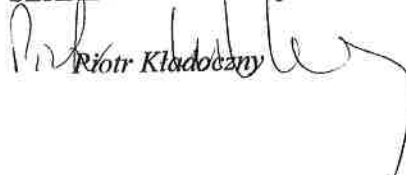
Mając na uwadze powyższe, Helsińska Fundacja Praw Człowieka zwraca się do Pana Dyrektora z uprzejmą prośbą o ustosunkowanie się do medialnych zarzutów stawianych personelowi Zakładu Karnego w Rzeszowie. Jednocześnie wyrażamy nadzieję, że przedłożona przez Fundację opinia okaże się pomocna w rozpatrywaniu tej, a także podobnych spraw mogących mieć miejsce w przyszłości.

W imieniu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka

Helsińska Fundacja Praw Człowieka
KOORDYNATOR PROGRAMU
INTERWENCJI PRAWNEJ

Piotr Kubaszewski

Helsińska Fundacja Praw Człowieka
SEKRETARZ ZARZĄDU

Piotr Kladooczny